Wie vertaalt, loopt onvermijdelijk tegen de grenzen van de taal aan. In deze rubriek presenteert een vertaler zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem – en de uiteindelijke oplossing.

Hester Tollenaar

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?
Helaas heb ik geen best geheugen en komt er niet meteen één specifiek geval in me op. Wel herinner ik me goed het eerste echte boek dat ik vertaalde, een jeugdroman: *Le pays sans adultes*, van Ondine Khayat. De tekst zat vól woordspelingen. Het gebeurt wel vaker dat je pas tijdens het vertalen merkt hoe moeilijk een tekst echt is, maar nu kwam dat vooral doordat het me met mijn nog ongetrainde vertalersoog niet meteen was opgevallen. Dus dat was zweten geblazen, want ik moest deze proeve van bekwaamheid natuurlijk met succes doorstaan!
Hoe hebt u het opgelost?
Met woordspelingen moet je vaak iets radicaals doen: de tekst wijzigen. En dat is voor een beginnende vertaler doodeng. Maar wat doe je met een kind dat eten 'lieve onderdanen' ("gentils sujets") noemt, die hij toelaat tot zijn 'paleis' ("palais", Frans voor 'paleis', maar ook voor 'verhemelte'), of met een meisje dat gekweld wordt door een 'zware last' ("poids lourd", dat in het Frans ook 'vrachtwagen' betekent), die 'vrij rondrijdt', en zo nog tientallen vergelijkbare gevallen? Dan maak je er bijvoorbeeld "engeltjes in het gehemelte" van, en "een zwaargewicht in een bokswedstrijd". Het was een pittige start, maar *Le pays sans adultes* is een mooi *Land zonder grote mensen* geworden.

Foto: Nicholas Davies

Hester Tollenaar (1976) deed de Vertalersvakschool en werkt fulltime als literair vertaalster. Samen met auteur Asis Aynan richtte ze de 'Berberbibliotheek' op, een reeks klassiekers uit Noord-Afrika van auteurs met een Berberachtergrond. Ze vertaalde uit het Frans en Engels werk van onder anderen Gabrielle Wittkop, Tahar Djaout, Kateb Yacine, Mohammed Mrabet en Stuart Evers.